

ז. "תניא איזהו עם הארץ, כל שאינו אוכל חוליו בטהרה דברי ר"מ, וחכמים אומרים כל שאינו מעשר פירות כראוי".

... אמנם יש אדם שאף שבעצמו לא הגביה את רגשותיו שתה' פנייתו בהנאות הגופניות לצד המעלה. אבל בשכל ובאמונה מכיר ומודה הוא שזו היא התכלית האנושית, ואינו מהחשוכים הסוברים גם בהסכמתם שרק ההרגשה החמרית על כל שאון רגשותי היא תכלית אושר החיים האנושיים. ואיש כזה יודה עכ"פ ביקרת ערך שלימי המעלה המיוחדים לתורה ולעבודת ד', שהם סגולת המין האנושי, ושיש יתרון לאדם בכל עמלו בהחזיקו בידם. ע"כ יעשר פירותיו כראוי, ויתן טרף לעבדי ד' המחזיקים בתורתו שזהו יסוד המעשרות בכללם. ע"כ ס"ל לרבנן, שגם בשלא התרומם ההרגש כ"א המדע הפנימי והאמונה נשמרת בטהרתה, ג"כ יצא מכלל ע"ה.

ב. עין אי"ה | ברכות פרק ט'

פח. "א" ל חזינן בר חמורא דקאי אאימך ונועה, לאביי א"ל מלכא הוית וקאי אמוראה ערך, לרבא א"ל פפר חמור גהיט בתפילך, א"ל לדידי חזי ליה ואיתי, א"ל וי"ו דפטר חמור ודאי גהיט בתפילך כו".

... אמנם גם ענין החומריות הוא ג"כ מיוחס אל החמור, וע"כ נתנה ג"כ מצות פדיון פטר חמור להעיר על ההתקדשות מהשתקעות בחומריות גסה, לא כמצרים אשר בשר חמוריים בשרם . והנה הפדיון יורה לנו שאמנם צריכה החומריות להיות נמצאת אלא שתתעלה במעלות הקדושות.

ג. גבורות ה' | פרק כ"ט

ומה שאמר יוקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור בה' היודיעה. ועוד וכי לא היה לו גמל שישא את אשתו ואת בניו, כמו שהיה ליעקב דכתיב (בראשית י"א) ויקח את בניו ואת נשיו וישא אותם על הגמלים. אמרו בפרקי רבי אליעזר (פ' י"א) ואמרו שם וירכיבם על החמור הוא החמור שרכב עליו אברהם אבינו דכתיב ויחבוש את חמורו והוא החמור שעתידי לרכוב עליו מלך המשיח דכתיב עני ורוכב על החמור והוא החמור שנברא בין השמשות בששת ימי בראשית ע"כ. ויש לתמוה מאוד בזה, מ"ש חמור זה משאר חמורים וכי הוא יותר חשוב. שאין ספק שבהמה היתה ובהמה אחת כמו אחרת, ועוד למה נברא בששת ימי בראשית ולא לקח שאר חמור. אבל רז"ל חסלינו מאוד בהכחם

צפונותיו של החמור

ד. אגרת תקנ"ה | אגרות הראי"ה ב', עמ' קפ"ח

: והשי"ת יודעי, שלא

את כל הפושעים אני מקרב, כ"א אותם שאני מרגיש, שכח סגולי גדול מונח בפנימיותם ודרכים רבים ישנם לידיעה זו, וספרים גדולים צריכים לכתוב בזה כדי לבאר²²⁴ גם רק שמך מהדבר הגדול הזה. ועל אותם שכבר אבדו גם את הסגולה הפנימית שלהם לגמרי, אמר דוד העי"ה: „הלא משנאיך ד' אשנא²²³, ובדרך כללות מסרו לנו חז"ל סימנין על-זה. והמינים והכופרים ע"פ רוב אבדו גם את הסגולה הפנימית, ומדה זו נוהגת ברוב הדרושות²²², אבל דורש²²⁴ של עקבא-דמשיחא הם יוצאים מכלל זה, שהם כדברי תקוני זוהר²²⁴ „טוב מלגאו וביש מלבר“. והם „חמורו של משיח“ שנאמר עליו „עני ורוכב על חמור²²⁵, והכונה: כמו חמור, שמבחין יש בו שני סימני-טומאה, א"כ הטומאה בולטת בו יותר²²⁶ מבחזיר וגמל וכיו"ב, שיש בהם סימן-טהרה אחד עכ"פ. ומ"מ יש בו בפנימיותו ענין-קדושה ג"כ, שהרי הוא קדוש בבכורה²²⁷, וענין זה שהתורה אמרה ע"ז שם „קדש ל"י הוא גדול מאד מאד²²⁸, וכן הן הגשמות של אותם שהסגולה הישראלית לבדה מתגלה בהם בעקבא-דמשיחא, ולהם יש תרופה, אע"פ שיש בהם סרחון גדול, וחושך רב וככד מאד. אמר ע"ז רב יוסף: „ייתי ואזכי דאיתיב בטולא דכופיתא דחמריה²²⁹, ורב יוסף היה דרכו להביט על הפנימיות, ותלה גדולתו בגדולת ההוא יומא דקא גריים²³⁰, ואמר על אמו: „איקום מקמי שכינתא דאתיא²³¹, ואמר על עצמו: „לא תיתני ענוה דאיכא אנא²³², אע"פ שמצד החיצוניות נראה הדבר לגאווה חלילה, אבל בעל סגולה נפשית שכמותו ע"ה אמר זה בכל מילוי הקדושה והענוה האמתית. מעין ענותנותו של אדון הנביאים ע"ה, ותלמידיו הם הולכים בדרכיו. ומפני-כך היתה מדתו של משרע"ה לקרב רחוקים. עד שקרב אפילו את הע"ר²³³, ואע"פ שזה גרם אריכות-הגלות, מ"מ סוף-כל-סוף יתעלו גם הם, כי בודאי יתקיים ביה „יתן לך כלבבך וכל עצתך. ימלא^{233א}, והשי"ת „מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים²³⁴. ואמרו בזהר²³⁵, שחסדיו של משה היו גדולים משל אברהם, שאברהם אבינו אע"פ שמדת-חסדו היתה גדולה מאד, ולא היה כנח שלא בקש רחמים על רשעים בני-דורה. מ"מ לא בקש רק בתנאי: „אולי ימצאון שם עשרה“, אבל משרע"ה בקש בלא שום תנאים: „אם תשא חטאתם, ואם אין — מחני נא מספרך אשר כתבת“, שהיא מסירת-נפש אפילו מעולם-הבא. כי הספר של הקב"ה. הוא עותב²³⁶ עצמו³⁰¹.

ה. שלחן שבת | גלגוליו של חמור (עמ' 46)

החמור שעליו יתגלה המשיח הוא החמור שעליו הרכיב משה את משפחתו והוא החמור שחבש אברהם אבינו. המונחים השונים ביחס לחמור מבטאים שלבים שונים בעם ישראל.

וירכיבם על החמור (שמות ד,כ)

כאשר יצא משה רבנו, בשליחות ה', ממדין למצרים, נאמר: "ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על החמור" (שמות ד, כ). מפרש רש"י, בשם חז"ל: "הוא החמור שחבש אברהם לעקידת יצחק(וירא כב, ג), והוא שעתידי מלך המשיח להיגלות עליו, שנאמר (זכריה ט, ט): "עני ורוכב על חמור".

אנו מבחינים בביטוי שונה לגבי שימושו של החמור אצל כל אחד משלושת האישים: אצל אברהם נאמר: "החמור שחבש אברהם"; אצל משה נאמר: "וירכיבם על החמור", ואילו על המשיח נאמר, שהוא עתידי "להיגלות עליו". הבדלים אלה משקפים את תפקידם המיוחד של אברהם, משה והמשיח.

פורצי-דרך

שלושת האישים הללו הם פורצי-דרך מבחינת השלטת מלכות ה' בעולם: אברהם אבינו היה הראשון שהפיץ את שם-ה' בעולם. משה רבנו גאל את בני-ישראל ממצרים והביאם לקבלת התורה על הר-סיני. המלך המשיח עתידי להשלים את המלאכה ולתקן את העולם כולו במלכות ה'.

ההבדלים הללו מוציאים את ביטויים בחמור. החמור מסמל את החומריות של העולם הגשמי, שאותה יש לכבוש ולזיך עד שהיא תהיה ראויה לגילוי האמת האלוקית. השימוש ב'חמור' מבטא אפוא את פעולתו המיוחדת של כל אחד ואחד משלושת האישים הללו בזיכור ה'חומר' והחומריות של העולם.

מהלך בשלבים

תפקידו של אברהם אבינו התבטא במלחמה נגד האלילות ובשבירת החומריות של העולם, שהתנגדה לאמת האלוקית. לכן נאמר בו "החמור שחבש אברהם" - שכן היה עליו לחבוש אותו, להכניעו ולשבור את התנגדותו.

בימי משה רבנו התקדם המהלך שלב נוסף. הוא הוליק את עם-ישראל למתן-התורה, שאז כבר נעשה העולם הגשמי כלי להשראת הקדושה. משה סלל את הדרך לקידושה של הגשמיות, שהיא עצמה תוכל להתקדש ולהיעשות כלי לאור האמת האלוקית. לכן נאמר בו **"וירכיבם על החמור"** - שכן אצלו ה'חומר' כבר נושא עליו את הקדושה.

שלמות העבודה

השלמות של העבודה הזאת תבוא על-ידי המלך המשיח, שירומם את החומריות עד שלא זו בלבד שלא תתנגד לאור הקדושה, אלא היא עצמה תקרין את האמת האלוקית. ה'חומר' עצמו יגלה אז את קב"ה. לכן השימוש של המשיח בחמור הוא - "להיגלות עליו", כלומר, ה'חומר' עצמו מגלה את האלוקות.

זה ייחודו של המלך המשיח, שהוא מביא את חומריות העולם עצמה לידי כך שתגלה את אור הקדושה. לא יהיה עוד צורך בשבירת החומריות ובמלחמה עמה, אלא החומר עצמו יאיר ויגלה שהאמת של כל המציאות היא הקדושה. אז יתקיים הייעוד (ישעיה יא, ט. רמב"ם סוף הלכות מלכים): "ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים".

(לקוטי שיחות כרך ל"א עמ' 15)

